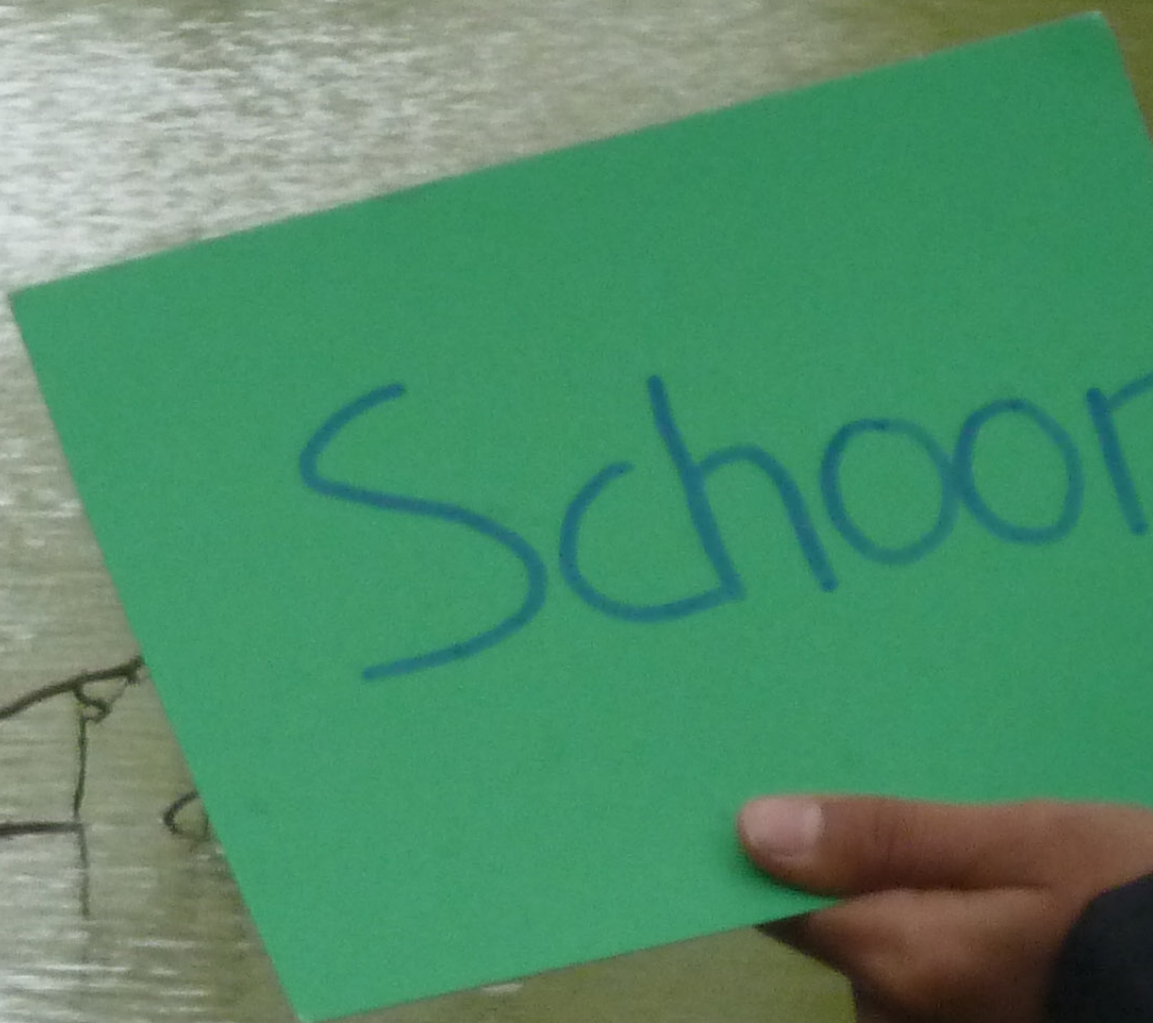

Participatief onderzoek met kinderen

Een theoretische onderbouwing en een praktijkvoorbeeld van participatief onderzoek met kinderen van de Huiskamer SPT

Juni | 2017 | Kind in de wijk - Innovatiewerkplaats

School

share your talent. **move** the world.

Visie KIWI

Binnen de innovatiewerkplaats Kind in de Wijk wordt het kind en de stem van het kind centraal gesteld. Veel beslissingen over en voor kinderen worden gemaakt door volwassenen terwijl kinderen vaak veel ideeën hebben en expert zijn op het gebied van hun eigen leefwereld. KIWI is geïnteresseerd in de behoeften en meningen van kinderen. Wat wil/voelt/vraagt het kind op het gebied van actieve en gezonde leefstijl en vreedzaam samenleven? Deze onderwerpen/vraagstukken vormden de afgelopen jaren de input voor participatief onderzoek met kinderen.

We voeren jaarlijks participatief onderzoek uit met een groepje kinderen van de Huiskamer/kinderraad SPT. De kinderen hebben de vrije keuze om hieraan deel te nemen. Met deze vorm van onderzoek worden de kinderen mede-onderzoeker wat zorgt voor empowerment/zelfsturing. Bij het thema 'in de wijk' gaan kinderen de wijk in en brengen ze in kaart wat ze belangrijk vinden. Er kan bijvoorbeeld een geografische weergave van speelplekken in de wijk gemaakt worden a.d.h.v. de criteria vreedzaam samenleven en actieve gezonde leefstijl. De kinderen kiezen zelf welke methode ze willen gebruiken (reporter/walk-along interviews, op pad met camera etc.) en welke plekken in hun wijk onderzocht moeten worden. De vervolgstap is om samen met de kinderen na te denken wat hiermee gedaan kan worden. Het is belangrijk dat de input van kinderen serieus wordt genomen en dat dit wordt teruggekoppeld naar relevante betrokkenen en/of partijen.

Toelichting

Wat verstaan we onder participatief onderzoek?

Participatie is bij veel beleidsmakers een populair concept maar het overdragen van macht en keuzes (noodzakelijke voorwaarden voor betekenisvolle participatie) vindt nog zelden plaats. Er bestaan veel verschillende omschrijvingen van participatief onderzoek, maar de actieve betrokkenheid van de kinderen bij activiteiten en zaken die hen aangaan en het beslissingsrecht dat ze hiermee krijgen is in alle omschrijvingen een belangrijke voorwaarde. De volgende criteria zijn van belang bij het doen van participatief onderzoek met kinderen:

- Kinderen worden meegenomen in alle stappen van onderzoek
- De stem van kinderen komt echt boven tafel en hier wordt ook iets mee gedaan in bijvoorbeeld besluitvorming
- De wensen en behoeften van de doelgroep worden blootgelegd met als doel informatie verschaffen en een bijdrage leveren aan de verbetering van de leefomstandigheden van de onderzochte groep
- Macht gebaseerd op door volwassenen gecreëerde condities bevragen en een nieuwe cultuur van kinderen heroverwegen in onze

samenleving (Cussianovich, 2004).

Er zijn verschillende soorten participatief onderzoek met kinderen:

1. Consultatieve participatie

Onderzoekers gaan op zoek naar perspectieven en ervaringen van kinderen/jongeren om kennis en begrip op te doen van hun leven. Volwassenen leiden het onderzoek en kinderen en jongeren worden niet betrokken in besluitvorming maar wel erkend als deskundigen.

2. Samenwerkende participatie

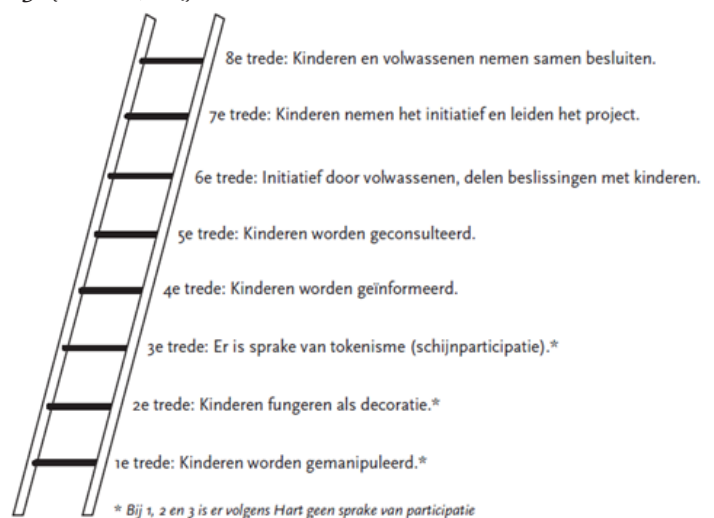
Er is partnerschap met kinderen en jongeren. Variërend van enige tot veel invloed in besluitvorming. Kinderen worden betrokken in enkele tot alle fases van het onderzoek waarbij de onderzoeksvraag wordt beantwoord in samenwerking met de kinderen/jongeren.

3. Kindgestuurde participatie

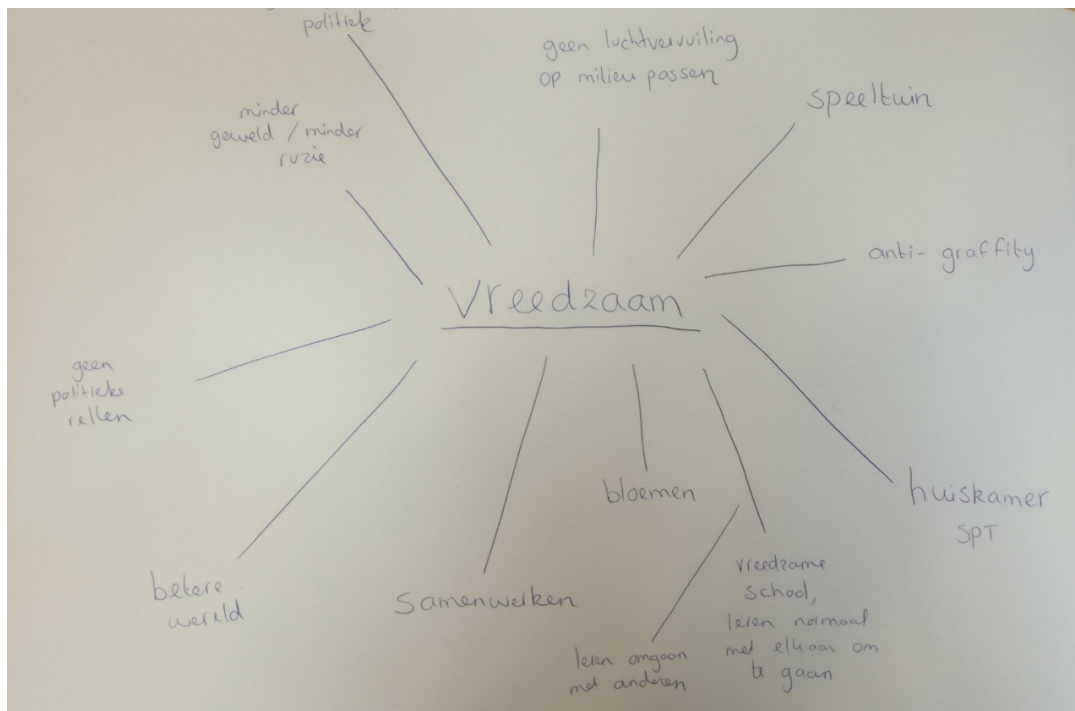
Kinderen en jongeren krijgen zelf de ruimte om thema's te formuleren die ze belangrijk vinden en activiteiten te bedenken die ze in kunnen zetten om de zelfgeformuleerde vraagstelling te beantwoorden.

Het doel is om empowerment van kinderen/jongeren te vergroten en onderzoek in te zetten als middel. De volwassene treedt op als facilitator.

Een mooie conclusie komt van Hart: *"Het gaat om een manier van kijken naar hoe mensen in relatie staan tot elkaar en wie daarin een stem hebt. De waarde krijgt gestalte door dialoog met alle betrokkenen in de context en situaties waarin ze zich bevinden, er is dus iedere keer een nieuwe definitie nodig"*. (Hart et al., 2004).

Figuur 1.1. De kinderpactieladder van Hart (1992)

Hoe werkt het?

Belangrijk in de praktijk

Voor het slagen van deze werkvorm zijn de volgende aspecten van belang:

- Maak het doel van het gesprek/de activiteit goed duidelijk. Wat zijn de intenties? Laat weten dat de input van het kind noodzakelijk is voor de voortgang van het onderzoek (Delfos, 2011).
- Het kind het gevoel geven serieus genomen te worden, uitnodigen tot verkondigen van zijn/haar mening, problemen benoemen, laten weten dat zwijgen ook mag.
- Participatie is geen blauwdruk die beleidsmakers en onderzoekers kunnen opleggen, maar een proces dat zich vormt in wederkerige relaties van dialoog en gezamenlijke besluitvorming (Thompson, 2007).
- Maatschappelijk kindbeeld speelt een belangrijke rol.
- Maak gebruik van verschillende technieken om aan data te komen. Methoden houden rekening met specifieke belangen, competenties en behoeften kinderen/jongeren.
- Tot slot: spreek als onderzoeker vaker af met dezelfde groep kinderen om een vertrouwensband op te bouwen.

Voorbeeld participatief onderzoek met kinderen uit de huiskamer SPT (2017)

De kinderen uit de Huiskamer SPT hebben deelgenomen aan een participatief onderzoek. De Huiskamer biedt scholieren uit groep 6, 7 en 8 van de basisscholen de Pendinghe, Wegwijzer en Bisschop Bekkersschool tot drie middagen per week een veilige plek en een zinvolle vrijetijdsbesteding na schooltijd. In de Huiskamer is er tijd voor ontspanning en persoonlijke aandacht en de kinderen kunnen deelnemen aan verschillende activiteiten. Het participatief onderzoek is als activiteit onder de naam 'KIWI' aangeboden aan de kinderen. De kinderen hebben elke middag de vrije keus in wat ze willen doen. De praktijk heeft uitgewezen dat dezelfde twee á drie kinderen wekelijks interesse hadden in het meedoen aan het participatief onderzoek, maar het was geen verplichting. Gedurende vijf bijeenkomsten zijn we aan de slag gegaan met het thema: de vreedzame wijk. In de volgende alinea staat beschreven welke stappen en activiteiten zijn uitgevoerd met de kinderen. De bijeenkomsten vonden plaats op de maandagmiddag in het gebouw van de Vensterschool SPT of buiten in de wijk SPT.

Fase 1: elkaar leren kennen en de wensen en behoeften van kinderen inventariseren

De eerste twee bijeenkomsten stonden in het teken van elkaar leren kennen, het laten vertellen over de leefwereld van de kinderen en inventariseren wat ze belangrijk vonden. Het onderzoeksonderwerp stond nog niet vast, maar zou uit deze eerste twee bijeenkomsten naar voren komen.

Om elkaar te leren kennen is een zelfgemaakt memoryspel gebruikt met onderwerpen uit de levens van de kinderen waar ze vervolgens over mochten vertellen. Doordat dit memoryspel is gemaakt door de onderzoekers is er licht gestuurd in de mogelijke gespreksonderwerpen. Voorbeelden hiervan zijn: vrije tijd, sporten en bewegen, vrienden en familie, je wijk, voeding etc. Vervolgens mochten de kinderen na het memoryspel kaartjes met dezelfde onderwerpen sorteren op belangrijkheid. Hiervoor is de methode Q-sort gebruikt waarbij een rangorde wordt aangebracht. Door vervolgens in gesprek te gaan bleek het dat de kinderen hun wijk wel heel belangrijk vonden en met name dat het er niet altijd schoon en veilig is. In samenspraak met de kinderen hebben we besloten te onderzoeken hoe vreedzaam de wijk is en is aan de kinderen gevraagd op welke manier ze dit graag wilden onderzoeken. Ze gaven aan in ieder geval graag met een fotocamera op pad te willen om het vast te leggen.

Fase 2: het activeren van voorkennis, hypothesen opstellen en deze toetsen

Na het vaststellen van het te onderzoeken onderwerp is door middel van een woordweb gekeken wat de kinderen al wisten over het onderwerp vreedzaam en welke ideeën ze hadden over hun wijk. Na het samen vaststellen wat wel en niet valt onder vreedzaam samenleven is nagedacht over plekken in de wijk en is gevraagd om een top drie te beschrijven van plekken waarvan ze dachten dat het wel vreedzaam zou zijn en van plekken die niet vreedzaam zouden zijn. Door middel van een stemronde zijn er vervolgens vier plekken uitgekozen (twee vreedzaam en twee niet vreedzaam) om naartoe te gaan. Klopten de veronderstellingen?

Fase 3: De wijk in en data verzamelen

De twee volgende bijeenkomsten stonden in het teken van het verkennen van de uitgekozen plaatsen en dit in beeld brengen. De eerste keer zijn twee plekken bezocht waarvan de kinderen van tevoren dachten dat dit vreedzame plekken zouden zijn. De tweede keer zijn de twee plekken bezocht die minder vreedzaam leken. De kinderen hebben van tevoren nagedacht over de methode die ze wilden gebruiken om een beeld te schetsen en om nog meer informatie te krijgen over de plekken. Ze hebben hierbij gekozen voor het in beeld brengen d.m.v. foto camera's, het invullen van een checklist die ze van tevoren hadden gemaakt met vreedzame kenmerken en het interviewen van omwonenden en kinderen die op de plek speelden. De hypothesen bleken juist en één speelplek bleek het minst vreedzaam. Hier was veel sprake van vervuiling, scheldwoorden op de speeltoestellen met graffiti en de kinderen en bouwvakkers die zijn geïnterviewd gaven ook aan dat er vaak hangjongeren zijn en jonge kinderen zich er niet altijd veilig voelen.

Fase 4: een eindproduct en meedenken wat de vervolgstappen moeten zijn

Tot slot hebben de kinderen van hun verzamelde materiaal een collage gemaakt. Hiervoor hebben ze een selectie gemaakt van hun foto's en quotes uit de interviews. Vervolgens hebben ze bedacht dat ze graag één collage wilden maken met voorbeelden van vreedzame plekken in de wijk en één collage van plekken die minder vreedzaam zijn. Tijdens het maken van de collages is een gesprek gevoerd over oplossingen om de wijk vreedzamer te maken. De kinderen noemden ideeën als: meer volwassenen bij de speelplekken om hangjongeren te voorkomen, oude kinderen die jongere kinderen in de gaten houden en opletten dat er geen ruzie komt, camera's ophangen, nieuwe speeltoestellen of de speeltoestellen die zijn onder geklad schoonmaken en met de hele buurt de wijk schoonmaken, met name de speelplek waar nu veel afval en glas lag. De kinderen hebben deze twee fotocollages aan de andere kinderen van de huiskamer gepresenteerd en verteld op welke manier ze de wijk hebben onderzocht. Door de onderzoeker van KIWI is aan de kinderen toegezegd dat deze resultaten teruggekoppeld worden aan o.a. de gemeente.

Het eindresultaat van het participatief onderzoek met de kinderen van de huiskamer: een beeld van de vreedzame en niet vreedzame aspecten in de wijk SPT